

Het hele universum is één heldere parel

Zenmeester Dōgen, de Japanse meester uit de dertiende eeuw en grondlegger van de Sōtō-Zen traditie in Japan, heeft een hoofdstuk in zijn werk 'De Shōbōgenzō' en dat heet 'Het gehele universum is één heldere parel'. Soms wordt het ook vertaald met 'De wereld in de tien richtingen is één heldere parel'. In dat hoofdstuk schrijft Dōgen over de Chinese Zenmeester Chūang Sha (uit de negende eeuw) die dit altijd aan zijn leerlingen zei. Het gehele universum is één heldere parel.

Wanneer we op het ogenblik naar de wereld kijken, dan zullen we misschien niet die conclusie trekken. We zien zoveel lijden, zoveel verdriet, zoveel haat, zoveel geweld. Waren deze meesters, Chūang Sha en Dōgen, misschien een beetje naïef, zo veilig levend in een klooster?

Dōgen zelf verloor op jonge leeftijd zijn beide ouders. Hij leefde in een heel gewelddadige tijd waarin Japan verscheurt werd tussen lokale oorlogen, tussen krijgsheren die vochten voor de macht. Er was veel honger. En het was Dōgens oom die hem opnam en in het klooster een plek gaf want zijn oom was monnik. En ook op latere leeftijd heeft Dōgen regelmatig met het klooster dat hij vestigde moeten verhuizen omdat rivaliserende bendes zijn klooster in brand staken. En toch, Dōgen is het volledig eens met Chūang Sha's uitspraak "Dit gehele universum, deze wereld in al de tien richtingen, is één heldere parel."

Hoe moeten we hier naar kijken, hoe moeten we dit benaderen? Misschien is één ingang wel de aanwezigheid van liefde in onszelf. Elk mens die geboren wordt kent liefde. Hij of zij wil het geven, hij of zij wil het ontvangen. En dat geldt ook voor alle dierlijke wezens. Hoe de geschiedenis ook verloopt met zijn hoogtepunten en de dieptepunten, elke nieuwe geboorte is ook weer de nieuwe geboorte van liefde.

Ook in deze tijd zien we daar veel voorbeelden van. Je hoeft maar op YouTube te kijken en er zijn heel wat filmpjes van mensen die heel bijzondere liefdevolle dingen doen. Hun eigen leven in de waagschaal stellen om andere te redden. En ook gedurende de vreselijke oorlogen die gaande zijn, bijvoorbeeld nu in Gaza, zijn er mensen die vanuit liefde eindeloos goed doen.

Toch hoeft liefde niet perse naar heilzame daden te leiden. Het kan ook naar zeer onheilzame daden leiden want liefde kan gevangen raken in een verkeerd inzicht over onszelf en de ander. En dan leidt het al gauw naar haat en hebzucht, de twee meest pregnante tekenen van onwetendheid. En toch, onder al die haat en die hebzucht zit een vorm van liefde, hoe pervers de uiting in de acties ook mogen zijn. De liefde voor de ander, de liefde voor de eigen familie, voor de eigen groep, voor het volk waartoe je behoort, de eigenliefde.

Wil liefde leiden naar heilzaam handelen, dan zullen we het vrij moeten zetten met juist inzicht, precies zoals de Boeddha zei. Het juiste inzicht wie ik ten diepste ben, wat ik ten diepste ben. En met dat inzicht komt ook het inzicht wat een ander is, waarlijk. Dus daarom zegt Dōgen ook in dat hoofdstuk: "Laat het licht van je gewaarzijn naar binnen schijnen en

onderzoek jezelf.“ Onder alle haat, hebzucht, angst, frustratie, zal je als je diep genoeg kijkt, een kloppend hart van liefde vinden. De parel die onverwoestbaar is. Dus zei de Boeddha ook in de Udana: “Monniken, er is dat wat niet komt en gaat, niet geboren is, niet gemaakt. Als dat niet zo was, zou er geen bevrijding [mogelijk] zijn van wat komt en gaat, gemaakt is, gevormd.”

Dus we kijken in onszelf om die liefde te vinden. En we kunnen voorbij de liefde gaan want waar komt die liefde uit voort? Wat is het dat de bron is van die liefde die niet gedooft kan worden? Dit is van alle tijden. De oorlogen zullen komen en gaan. De angst, het verdriet in ons eigen leven zal komen en gaan. Kijk diep in jezelf en dan, misschien zal jij op een zekere dag kunnen herkennen: dit gehele universum is één heldere parel. Met al zijn kleuren, met al zijn helderheid. Het is één heldere parel.

* * * * *

Eerw. Baldwin Schreurs
Zondag 5 november 2023